

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดขอบเขตของขั้นตอน รูปแบบและกำหนดตัวบุคคลในรูปคณะกรรมการที่ร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องของประเทศไทยและต่างประเทศ

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเป็น มาตรการทางเลือกที่ใช้กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในคดีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเพื่อการแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน การบรรเทาผลร้าย ทดแทนหรือชดเชยความเสียหาย สร้างความปลอดภัยหรือความสงบสุขแก่ชุมชนและสังคม และเสนอแผนดังกล่าวให้พนักงานอัยการพิจารณา เป็นการให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้มีบทบาทในการเริ่มต้นใช้ดุลพินิจในการทำความเข้าใจสิ่งไม่พึงต่อพนักงานอัยการ โดยการทำ ความเห็นสิ่งไม่พึงของผู้อำนวยความสะดวกที่ตนเองสามารถนำเอาประชุมกลุ่มมาใช้เป็นตัววัดหรือเป็นเหตุผลพื้นฐานในการทำความเข้าใจสิ่งไม่พึงได้ หากเห็นว่าเด็กสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้เพื่อส่งให้พนักงานอัยการทำคำสั่งไม่ฟ้องอีกทีหนึ่ง วิธีการดังกล่าวถือเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือกันของทั้งสองฝ่าย ซึ่งถือเป็นขั้นตอนก่อนฟ้องที่สามารถหันเหเด็กออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยที่เด็กยังไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางศาล แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติถึงเรื่องการประชุมกลุ่มไว้ชัดเจนให้เหมาะสม กับบริบทของสังคมไทย โดยสามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของขั้นตอน รูปแบบและกำหนดตัวบุคคลในรูปคณะกรรมการที่ร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้อง

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง เป็นเรื่องของการไม่ฟ้องคดีอาญา⁹⁵ ซึ่งมีจุดเริ่มต้น โดยนำมาใช้กับกลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีเล็กน้อยเท่านั้น

---

⁹⁵ จาก พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. (น. 151-153). โดย อัจฉริยา ชุตินันท์, 2555. *วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์*. 1(1). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ซึ่งเดิมมีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 63⁹⁶ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 แต่บทบัญญัติดังกล่าวกลับไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2546 ในสมัยนั้น คืออาจารย์วันชัย รุจนวงศ์ซึ่งเป็นอธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้รับนโยบายจากกระทรวงยุติธรรมให้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (Family and Community Groups Conference) มาใช้ในฐานะที่เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกโดยใช้ควบคู่กับมาตรา 63 เป็นครั้งแรก ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อคัดแยกเด็กและเยาวชนกลุ่มที่กระทำผิดครั้งแรกและกระทำความผิดเพียงเล็กน้อยโดยใช้วิธีการเบี่ยงเบนหรือหันเห (diversion) คดีเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัว แต่ก็ยังเป็นเพียงนโยบายในขณะนั้นเท่านั้น ยังขาดกฎหมายที่ชัดเจนโดยเพียงกำหนดเป็นกรอบการใช้ดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจ ไร้อย่างกว้างๆ ขาดการกำหนดถึงกระบวนการ และวิธีการอย่างใดที่นำมาใช้แล้วจะถือว่าเหมาะสมเป็นประโยชน์สูงสุดกับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ อีกทั้งยังขาดกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจดังกล่าว ตลอดจนขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบที่จะเป็นเจ้าภาพอย่างชัดเจนในการติดตามแผนว่าจะสัมฤทธิ์ผลตรงตามแผนหรือไม่ ปัญหาตรงจุดนี้หมดไปเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งได้บัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา 86 ถึงมาตรา 89 โดยเรียกว่ามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ซึ่งนำมาใช้ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงและผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าเด็กสำนึกในการกระทำสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องคดี จึงจัดทำแผนบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนขึ้นเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขฟื้นฟูและมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็กและเยาวชน ในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้นมีคณะบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและการกระทำความผิดเข้าร่วมในการจัดทำแผนซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหายและนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดหรือพนักงานอัยการเข้าร่วมด้วยก็ได้ ในการเชิญบุคคลเข้าร่วมจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กจึงอยู่ในดุลพินิจของสถานพินิจเป็นสำคัญ ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวยังมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของขั้นตอน รูปแบบและกำหนดตัวบุคคลในรูป

⁹⁶ จาก กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชน และคดีครอบครัว (น. 172), โดย อัจฉริยา ชูตินันท์, 2552. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.

คณะกรรมการที่ร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องดังกล่าวต่อไปนี้

4.1.1 วิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดตัวบุคคลในรูปคณะกรรมการที่ร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้อง

การดำเนินมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการอันเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กฎหมายบัญญัติให้มีผู้เข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นไปตามกฎหมายกำหนด คือ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด หรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ ทั้งนี้ จะต้องจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ”⁹⁷ อันเป็นการร่วมกันจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด โดยบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งอยู่ในดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจ ในการกำหนดผู้เข้าร่วมจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนี้มีรูปแบบที่คำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับและเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเพราะมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่มีความเข้าใจถึงจิตใจที่เปราะบางของเด็กหรือเยาวชน มีประเด็นที่น่าสนใจว่าในทางปฏิบัติ ผู้อำนวยการสถานพินิจได้เชิญผู้แทนชุมชนเข้าร่วมในการจัดทำแผน โดยคำนึงถึงการครบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดหรือข้อปฏิบัติ จึงทำให้แผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กอาจไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ตามวัตถุประสงค์ในการตรากฎหมายเรื่องนี้เป็นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เข้ามาใช้เพื่อเบี่ยงเบนเด็กออกจากกระบวนการยุติธรรมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดที่เด็กควรได้รับให้เด็กได้รับการบำบัดแก้ไขตลอดจนผู้เสียหายได้รับการเยียวยาและเด็กสามารถกลับคืนสู่สังคมได้โดยปกติสุขนั้นผู้แทนชุมชนที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมีบทบาทสำคัญเนื่องจากสังคมไทยอยู่กันอย่างเอื้ออาทรถ้อยทีถ้อยอาศัยดังนั้นผู้แทนชุมชนจึงมีความสนิทสนมกับบุคคลในชุมชน บุคคลในชุมชนให้ความเคารพนับถือหากในการเข้าร่วมจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กผู้แทนชุมชนที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับเด็กได้เข้าร่วมย่อมก่อให้เกิดประโยชน์กับตัวเด็กเพราะผู้แทนชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ย่อมมีความเข้าใจในตัวเด็กทำให้ในการเข้า

⁹⁷ พระราชบัญญัติศาลเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและคดีครอบครัว พ.ศ. 2553. มาตรา 87.

ร่วมจัดทำแผนมีการเสนอแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนนั้นๆ อีกทั้งเมื่อเด็กและเยาวชนปฏิบัติตามแผนแก้ไขฟื้นฟูเสร็จต้องกลับคืนสู่สังคมผู้แทนชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่มีส่วนส่งเสริมให้เด็กสามารถกลับคืนสู่สังคมและมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมช่วยให้เด็กและเยาวชนกลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข

จะเห็นได้ว่าในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญานั้นมีในชั้นก่อนฟ้อง ในชั้นพิจารณาของศาล มีข้อสังเกตว่าในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลนั้น กำหนดให้มีที่ปรึกษาทางกฎหมายเข้าร่วมในการประชุมด้วยเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนและเป็นการให้คำแนะนำทางกฎหมายตลอดจนให้ความช่วยเหลือต่างๆแก่เด็กและเยาวชน สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก แต่การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนไม่ปรากฏว่ามีที่ปรึกษาทางกฎหมายเข้ามาให้คำปรึกษาแก่เด็กและเยาวชนตลอดจนแนวทางทางกฎหมายที่เด็กจะได้รับหากปฏิบัติตามแผนหรือหากไม่มีการปฏิบัติตามแผนแล้วเด็กและเยาวชนจะได้รับผลอย่างไรซึ่งที่ปรึกษาทางกฎหมายควรที่จะเข้ามาคุ้มครองสิทธิเด็กไม่เฉพาะแต่ในชั้นศาลควรเข้ามามีบทบาทตั้งแต่เริ่มกระบวนการเพื่อความเสมอภาคในทุกขั้นตอนของกฎหมาย อีกทั้งในการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชน ดังนั้น พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการซึ่งเป็นบุคคลที่เริ่มต้นคดีที่มีเด็กถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดควรมีส่วนเข้าร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กในชั้นก่อนฟ้อง เนื่องด้วยพนักงานสอบสวนเป็นผู้จับกุมสอบสวนเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด และพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาสั่งฟ้องคดีเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในชั้นก่อนฟ้องและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนมีในชั้นก่อนฟ้อง การที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเข้าร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพิจารณาความผิด ทำให้มีความเข้าใจในพฤติกรรมกระทำของเด็กและเยาวชน ก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ถูกต้องเหมาะสม และเป็นการดำเนินกระบวนการที่ต่อเนื่องไปชั้นพิจารณาของศาล

4.1.2 วิเคราะห์ขั้นตอน รูปแบบ ในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้อง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้เริ่มจัดโครงการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2546⁹⁸ โดยเริ่มต้นจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ

⁹⁸ จาก “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในประเทศไทย” (น. 2-3), โดย วันชัย รุจนวงศ์, เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการการนำหลักยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้

เยาวชนกรุงเทพมหานคร และขยายไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในจังหวัดอื่นๆทั่วประเทศ ภายใต้กฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกำหนดไว้การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจะไม่ประสบความสำเร็จหากไม่มีกฎหมายสนับสนุนการปฏิบัติดังกล่าว ปรากฏว่าประเทศไทยมีกฎหมายรองรับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธีประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไว้อย่างกว้างๆ กฎหมายที่กำหนดวิธีดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและทำให้สามารถจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้ คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 โดยมีบทบัญญัติมาตราที่สำคัญที่สนับสนุนให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ได้แก่ มาตรา 63 ซึ่งปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ขึ้น จึงได้มีการนำเอามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา⁹⁹ หมายถึง มาตรการทางเลือกที่ใช้กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในคดีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเพื่อการแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน การบรรเทาผลร้าย ทดแทนหรือชดเชยความเสียหาย สร้างความปลอดภัยหรือความสงบสุขแก่ชุมชนและสังคม และเสนอแผนดังกล่าวให้พนักงานอัยการพิจารณา กล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวนได้ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนมาจนถึงที่สถานีตำรวจพนักงานสอบสวนต้องรับนำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับในทุกคดีนำส่งศาลเยาวชนและครอบครัวในทันที ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวจะให้ประกันตัว หรือรับตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในความครอบครองดูแลก็ได้ โดยให้เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยในขณะเดียวกันทางสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็จะทำการสืบเสาะประวัติส่วนตัวและประวัติทางสังคมของเด็กและเยาวชนในทุกคดี

การดำเนินมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการอันเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กฎหมายบัญญัติให้มีผู้เข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นไปตามกฎหมายกำหนด คือ ตามมาตรา 87 ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กและเยาวชนซึ่งต้อง

ในศาลเยาวชนและครอบครัว, วันที่ 14 กันยายน พ.ศ.2549 ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 7 สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ.

⁹⁹ จาก *คู่มือมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา* (น. 3), โดย กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2554.กรุงเทพฯ: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.

หาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด หรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ ทั้งนี้ จะต้องจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ”¹⁰⁰ อันเป็นการร่วมกันจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดโดยบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งอยู่ในดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจ ในการกำหนดผู้เข้าร่วมจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนี้มีรูปแบบที่คำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับและเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเพราะมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่มีความเข้าใจถึงจิตใจที่เปราะบางของเด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนด้วย กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุม ดูแล และบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ได้สนองตอบนโยบายของกระทรวงยุติธรรมในการนำเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยการนำเอามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ เพื่อเบี่ยงคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในชั้นก่อนฟ้องภายใต้กฎหมายคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ผลของกฎหมายดังกล่าวจึงทำให้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ออกระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 เพื่อเป็นแนวทางในทางปฏิบัติงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งมีระเบียบปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ดังนี้

การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ต้องเป็นคดีที่อยู่ในหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่ให้นำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 87¹⁰¹ เมื่อคดีเข้าหลักเกณฑ์ ให้พนักงานคุมประพฤติเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นสมควรนำคดีเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นสถานพินิจ เพื่อมีคำสั่งให้บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การจัดประชุมให้จัดในวัน เวลา และสถานที่ ที่เหมาะสม และเป็นการสะดวกต่อทุกฝ่ายให้มากที่สุดให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทราบว่าคดีอยู่ในระหว่างจัดทำและปฏิบัติ

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติศาลเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและคดีครอบครัว พ.ศ. 2553. มาตรา 87.

¹⁰¹ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ข้อ 4

ตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกรณีจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่ประสบความสำเร็จให้ผู้ประสานการประชุม รายงานผู้อำนวยการสถานพินิจทราบเพื่อให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งพนักงานสอบสวน ดำเนินคดีต่อไป¹⁰² ในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้ประสานการประชุม เชิญผู้เข้าร่วมประชุม ดังต่อไปนี้

- (1) ฝ่ายเด็กหรือเยาวชน ได้แก่ เด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนร้องขอ
- (2) ฝ่ายผู้เสียหาย ได้แก่ ผู้เสียหาย บิดามารดา หรือผู้ปกครองผู้เสียหายในกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ และบุคคลซึ่งผู้เสียหายร้องขอ
- (3) นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์
- (4) พนักงานคุมประพฤติ
- (5) พนักงานอัยการ

หากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด ด้วยก็ได้¹⁰³ การประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และการกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในแผนต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย ทั้งนี้แผนดังกล่าวต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่เป็นการกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนนั้นหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและไม่มีลักษณะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กหรือเยาวชนแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอาจกำหนดอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

- 1) ว่ากล่าวตักเตือน
- 2) กำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน อาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติ
- 3) ชดใช้เยียวยาความเสียหาย

¹⁰² ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ข้อ 5

¹⁰³ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ข้อ 6

- 4) ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่เกินสามสิบชั่วโมง หรือ
- 5) กำหนดมาตรการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

เด็กหรือเยาวชน

ทั้งนี้ ระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่เกินหนึ่งปี¹⁰⁴ ให้ผู้ประสานการประชุมบันทึกแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่จัดทำขึ้น แล้วอ่านให้ที่ประชุมฟังอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ที่ประชุมยืนยันความถูกต้องของแผนดังกล่าว โดยจัดทำเป็นสองฉบับ มีข้อความตรงกัน ให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน การทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องจัดทำให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำหลังจากที่พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวได้ทันที พร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ¹⁰⁵ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่ปฏิบัติตามแผนให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ และแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป เมื่อมีการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วน ให้ผู้อำนวยการรายงานให้พนักงานอัยการทราบ หากพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น ให้ผู้อำนวยการรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบ¹⁰⁶ การทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องจัดทำให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ¹⁰⁷ ดังนั้น การดำเนินการประชุมจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจะเริ่มต้นคือ เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดจะเริ่มต้นด้วยการเล่าเรื่องการกระทำความผิดและสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของตน สำหรับผู้เสียหายจะอธิบายให้เด็กหรือเยาวชนได้ทราบถึงความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน และร่วมกันอภิปรายเพื่อร่วมกันหาทางออก พร้อมทั้งวางแนวทางแก้ไขพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วย อาทิ เช่น การให้

¹⁰⁴ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ข้อ 7

¹⁰⁵ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ข้อ 8

¹⁰⁶ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ข้อ 9

¹⁰⁷ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ข้อ 10

อุปสมบทในระหว่างปีคภาครีเยน หรือกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสาธารณะตามระยะเวลาที่ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นควรว่า

อย่างไรก็ดีวันและเวลาดังกล่าวต้องไม่ขัดขวางต่อการศึกษาเล่าเรียนหรืออาชีพที่เด็กหรือเยาวชนทำอยู่ และลักษณะงานที่ทำต้องไม่เป็นการประจาน หรือใช้แรงงานเกินสมควร เมื่อที่ประชุมได้ตกลงเป็นที่ยุติโดยได้วางแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน โดยได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายแล้วจัดให้มีบันทึกข้อตกลงให้ทุกฝ่ายลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หากคดีนั้นมีผู้เสียหายก็ให้จัดทำบันทึกความยินยอมของผู้เสียหายด้วย และให้จัดทำบันทึกความยินยอมของเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในสถานควบคุมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อรับการแก้ไขในแบบที่กำหนด นอกจากนี้ในการประชุมมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญายังต้องจัดให้เด็กหรือเยาวชนให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่กระทำความผิดอีกและกำหนดให้มีการติดตามความประพฤติโดยให้เด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราวเพื่อติดตามผลการปฏิบัติของเด็กและเยาวชนในระยะเวลาตามที่คณะผู้เข้าร่วมประชุมกำหนด

การประชุมมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาอัยการจะมีส่วนร่วมโดยตรงในการให้ความเห็นชอบต่อแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของมติที่ประชุม หลังจากนั้นสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต้องติดตามหรือจัดให้มีการติดตามดูแลเด็กหรือเยาวชนให้ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน หากเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติตามไม่ครบถ้วน โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือกระทำความผิดซ้ำในระหว่างอยู่ในการแก้ไข ให้อัยการดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นให้ศาลพิจารณาตามสมควร โดยพนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องรอรายงานแสดงข้อเท็จจริงจากสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน

หากเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามครบถ้วน เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจัดทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงและผลการแก้ไขตามแบบที่กำหนดเพื่อเสนอความเห็น พร้อมหนังสือแจ้งความเห็น สำเนาบันทึกการประชุมมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาไปยังสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวหรือสำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อส่งต่อไป ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการมักจะเปลี่ยนแปลงคำสั่งได้ อันเป็นผลให้คดียุติลงในชั้นพนักงานอัยการ ทำให้เด็กกลุ่มนี้ไม่ต้องถูกนำคดีขึ้นสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว

การทำคำสั่งของพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการได้รับความเห็นจากผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนพนักงานอัยการมีดุลยพินิจในการทำความเห็นชอบหรือไม่ก็ได้หากคดีอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนได้กระทำความผิดจริง แต่เมื่อพิจารณาโดยคำนึงถึงประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์ต่างๆแห่งคดีแล้ว หากเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง และ

2. เด็กหรือเยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ แต่ต้องไม่เกินสองปี และ

3. คดีที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกินห้าปี จะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม

ทั้งนี้พนักงานอัยการมีดุลยพินิจในการสั่งไม่ฟ้องตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547 ข้อ 78 ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่า การฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจมีผลกระทบต่อความปลอดภัยความมั่นคงของชาติหรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศให้ทำความเห็นเสนอสำนวนตามลำดับชั้นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาก่อน ซึ่งจากระเบียบนี้จะเห็นได้ว่าพนักงานอัยการมีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจในการสั่งไม่ฟ้องถึงแม้ว่าจะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง ถ้าพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า การฟ้องคดีไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสงบสุขสามารถสั่งไม่ฟ้องคดีได้ ในการใช้ดุลยพินิจสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 เป็นการ ใช้ดุลยพินิจในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาไม่พอ ฟังว่าผู้ต้องหากระทำความผิดตามกฎหมาย ซึ่งเป็นการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาจากพยานหลักฐานว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ แต่ถ้าพยานหลักฐานฟังได้ว่าผู้ต้องหากระทำความผิดก็ต้องสั่งฟ้องคดีต่อศาล อันเป็นกรอบระยะเวลาที่ให้ปฏิบัติงานภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเพื่อความสะดวก รวดเร็วกว่าการพิจารณาทางกระบวนการยุติธรรมทางศาลซึ่งก่อให้เกิดผลดีทำให้มีการนำมาตรการจัดทำแผนบำบัดแก้ไขฟื้นฟูมาใช้เพื่อเบี่ยงเบนเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมเพื่อไม่ให้เกิดตราบาปและช่วยลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แต่หากเมื่อพิจารณาถึงพระราชบัญญัติศาลเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและคดีครอบครัว พ.ศ.2553 ที่บัญญัติในมาตรา 87 ในการจัดทำแผนฟื้นฟู ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด หรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ ทั้งนี้จะต้องจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ กับระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ที่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติว่า การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ต้องเป็นคดีที่อยู่ในหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่ให้นำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 87¹⁰⁸ เมื่อคดีเข้าหลักเกณฑ์ ให้พนักงานคุมประพฤติเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นสมควรนำคดีเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นสถานพินิจ เพื่อมีคำสั่งให้บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานการประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การจัดประชุมให้จัดในวัน เวลา และสถานที่ ที่เหมาะสม และเป็นการสะดวกต่อทุกฝ่ายให้มากที่สุดให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทราบว่าคดีอยู่ในระหว่างจัดทำและปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูกรณีจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่ประสบความสำเร็จให้ผู้ประสานการประชุม รายงานผู้อำนวยการสถานพินิจทราบเพื่อให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป¹⁰⁹ในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้ประสานการประชุม เชิญผู้เข้าร่วมประชุมดังต่อไปนี้

- (1) ฝ่ายเด็กหรือเยาวชน ได้แก่ เด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์กรที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนร้องขอ
- (2) ฝ่ายผู้เสียหาย ได้แก่ ผู้เสียหาย บิดามารดา หรือผู้ปกครองผู้เสียหายในกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ และบุคคลซึ่งผู้เสียหายร้องขอ
- (3) นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์
- (4) พนักงานคุมประพฤติ

¹⁰⁸ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ข้อ 4

¹⁰⁹ ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ข้อ 5

(5) พนักงานอัยการ

หากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด ด้วยก็ได้ ดังจะเห็นได้ว่าการออกระเบียบข้อปฏิบัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่บัญญัติก่อให้เกิดความคลั่งคลุ้มของกฎหมาย ทำให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติแก่เจ้าพนักงานจนอาจทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงควรออกระเบียบข้อบังคับหรือวางแนวทางปฏิบัติให้ไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย สามารถนำเอามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 วิเคราะห์ปัญหาการขาดความร่วมมือกันระหว่างองค์กรในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้อง

กฎหมายกำหนดให้ในการจัดทำแผนฟื้นฟูบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญบุคคลต่างๆเข้าร่วมในการประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขเด็กและเยาวชน คือ ฝ่ายเด็กและเยาวชนฝ่ายเด็กหรือเยาวชน ได้แก่ เด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์กรที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนร้องขอ ฝ่ายผู้เสียหาย ได้แก่ ผู้เสียหาย บิดามารดา หรือผู้ปกครองผู้เสียหายในกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ และบุคคลซึ่งผู้เสียหายร้องขอ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุมประพฤติ พนักงานอัยการ หากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด ด้วยก็ได้การประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และการกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในแผนต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย ทั้งนี้แผนดังกล่าวต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชน

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนเว้นแต่เป็นการกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนนั้นหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและไม่มีลักษณะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กหรือเยาวชน ดังนั้นในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายเป็นการขอความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเข้ามาร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขซึ่งในทางปฏิบัตินั้นผู้ประสานงานหรือกรมพินิจนั้นจะทำหนังสือเวียนไปในหน่วยงานที่จะเชิญให้เข้ามาร่วมการจัดทำ

แผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งมิได้มีสภาพบังคับเป็นการขอความร่วมมือเท่านั้น เมื่อประกอบกับหน่วยงานต่างๆมีภาระหน้าที่ที่จะต้องกระทำ ดังนั้นในการให้ความร่วมมือจึงมีข้อจำกัดด้วยภาระหน้าที่และเวลาทำให้ในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนพบกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนยัง อีกทั้งในทางปฏิบัติมีขั้นตอนกระบวนการดำเนินการที่ซับซ้อนยุ่งยากอีกทั้งต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น หากผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นควรว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงนั้นสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องคดีให้จัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนเสนอพนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ ซึ่งในระเบียบข้อปฏิบัติของสถานพินิจนั้นได้กำหนดให้ต้องเชิญพนักงานอัยการเข้าร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน จึงทำให้พนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนย่อมทราบถึงพฤติการณ์การกระทำความผิดตลอดจนเข้าใจถึงสภาพร่างกาย สภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชนและฝ่ายผู้เสียหายเป็นอย่างดีแล้ว อีกทั้งในขณะที่เข้าร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูพนักงานอัยการย่อมสามารถพิจารณาแผนอยู่ในขณะนั้นเพื่อที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงประการใดๆตามความเหมาะสมได้เมื่อเด็กสำนึกในการกระทำและได้รับความยินยอมจากฝ่ายผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย หากแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้วเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแล้วควรให้อำนาจพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับแผนดังกล่าวได้ทันทีอันเป็นการลดขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและเป็นธรรมกับทุกฝ่ายเหมาะแก่การนำไปใช้มากกว่ากระบวนการพิจารณาทางศาลที่มีขั้นตอนมากกว่าเป็นต้น

แม้ว่าการประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนจะมีผลดีและก่อให้เกิดความสมานฉันท์กับทุกฝ่าย โดยเฉพาะกับสังคมไทยที่มีลักษณะที่เอื้ออาทรและการให้อภัยซึ่งกันและกัน แต่การนำมาใช้ก็ยังมีอุปสรรคในการดำเนินงานซึ่งขาดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายไปในทิศทางเดียวกันระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรม เมื่อคำนึงถึงวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้วที่ไม่ได้มุ่งหมายจะลงโทษเด็กหรือเยาวชนแต่เน้นไปในทางแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนซึ่งในการดำเนินการทุกขั้นตอนมีการคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กและเพื่อประโยชน์สูงสุดที่เด็กหรือเยาวชนได้รับนั้นหากองค์กรต่างๆในกระบวนการยุติธรรมนั้นมีความเข้าใจและยึดหลักตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้วย่อมมีการดำเนินงานหรือกำหนดนโยบายไปในทิศทางแนวเดียวกัน

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบของเขตของขั้นตอน รูปแบบและกำหนดตัวบุคคลในรูปคณะกรรมการที่ ร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขพื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องของประเทศไทยกับ ต่างประเทศ

ประเทศไทยได้นำเอามาตรการวิธีประหมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา เพราะเห็นว่าเป็นผลดีและมีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ซึ่งมีลักษณะครอบครัวขยาย มีความสัมพันธ์ต่อชุมชนที่อยู่อาศัยไปในทางที่มีความเอื้ออาทร ถ้อยทีถ้อยอาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระแวกชุมชนที่อยู่อาศัย ซึ่งในระหว่างชุมชนจะมีการดูแลของผู้นำชุมชนกับผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนนั้นๆ ได้จากหากผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งและมีความสัมพันธ์อันดี มีความสามัคคีกัน ในชุมชน ในการก่อคดีอาชญากรรมจะมีน้อยและหากเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเมื่อได้ปฏิบัติตามแผนแก้ไขครบถ้วนแล้วกลับคืนสู่สังคมจะไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก เพราะเมื่อเด็กหรือเยาวชนกลับเข้าสู่สังคมแล้วผู้นำชุมชนมีส่วนในการควบคุมดูแลมิให้เด็กกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก อีกทั้งในการกลับเข้าสู่สังคมเด็กจำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากสังคมเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนสามารถปรับตัวให้เป็นคนดีต่อสังคมต่อไปซึ่งในขั้นตอนดังกล่าวผู้นำชุมชนสามารถจัดการให้เด็กหรือเยาวชนทำกิจกรรมอันเป็นไปในทางสังคมเพื่อที่บุคคลภายในชุมชนให้การยอมรับเด็กหรือเยาวชนได้

โดยการดำเนินมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการอันเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กฎหมายบัญญัติให้ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นไปตามหลัก มาตรา 87 ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด หรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ ทั้งนี้ จะต้องจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้แล้วเสร็จ และเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่เป็นการกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนนั้นหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและไม่มีลักษณะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กหรือเยาวชน แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู อาจกำหนดให้ว่ากล่าวตักเตือน กำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน อาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ กำหนดให้ชดใช้เยียวยาความเสียหาย

กำหนดให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่เกินสามสิบชั่วโมง หรือกำหนดให้นำมาตรการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมาใช้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน อันเป็นการร่วมกันจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดโดยบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งอยู่ในดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจ ในการกำหนดผู้เข้าร่วมจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนี้มีรูปแบบที่คำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับและเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเพราะมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่มีความเข้าใจถึงจิตใจที่เปราะบางของเด็กหรือเยาวชน

ประเทศแคนาดาได้นำวิธีประหมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีดำเนินการ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการทำงานร่วมกัน ส่วนกระทรวงยุติธรรมของประเทศแคนาดาได้จัดทำแนวทาง Restorative Justice Programs Guidelines และเผยแพร่ทางออนไลน์ ในหัวข้อ Values and Principles of Restorative Justice in Criminal Matters และ The Conflict Resolution Network เพื่อส่งเสริมการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดหลายแนวทางเนื่องจากแต่ละรัฐแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันสามารถเลือกปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม และยังได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ดำเนินโครงการหรือผู้ประสานงานโครงการหรือผู้ประสานงานโครงการที่จะต้องผ่านการฝึกอบรมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ต้องเรียนรู้การเตรียมโครงการประชุมที่ดี เช่น สถานประชุม การอำนวยความสะดวก การบันทึกการประชุม และการประเมินผลโครงการ¹¹⁰ สำหรับการให้ความรู้ การฝึกอบรม และการทำวิจัย เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามรัฐต่างๆ นั้นมีหน่วยงานเฉพาะทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ เช่น The Centre for Restorative Justice แห่ง School of Criminology, Arts and Social Science ของ The Simon Fraser University ซึ่งได้รับงบประมาณจาก The Correctional Service of Canada จะเป็นผู้ดำเนินการดังกล่าว¹¹¹ British Columbia for Community Living ได้จัดทำคู่มือ Restorative Justice and People with Development Disabilities สำหรับผู้ประสานดำเนินโครงการ (Restorative Justice Facilitators) ได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

¹¹⁰ From “Restorative Justice Programs and Services in Criminal Matters: Summary of Consultations” (pp.11,68-69), by Sara Johnson (2003), Canadian Centre for Justice Statistics.

¹¹¹ From *The Centre for Restorative Justice*, by School of Criminology, Arts and Social Science, The Simon Fraser University, Retrieved 5 January 2014, from <http://www.sfu.ca/crj/index.html>.

ประเทศแคนาดาได้นำโครงการประชุม Wagga Wagga ของประเทศออสเตรเลียมาใช้กับคนพื้นเมืองในแคนาดา (Canada First Nation People) ด้วย¹¹² แต่เนื่องจากประเทศแคนาดาเป็นประเทศที่ประกอบด้วยหลายมลรัฐ แต่ละมลรัฐใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แตกต่างกันไป เช่น

รัฐ Manitoba มีโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ศาลสามารถใช้เป็นทางเลือกในการลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่แทนการจำคุกได้ ผู้เสียหายจะได้พบกับผู้กระทำผิดเพื่อรับคำขอโทษ รับค่าเสียหาย ช่วยผู้กระทำผิดหาวิธีการกำจัดความโกรธ ฝึกทักษะการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น หรือรักษาอาการติดยา โดย The John Howard Society ของรัฐ Manitoba เป็นผู้ดำเนินการและเป็นแหล่งทุนสำคัญ ส่วนที่เมือง Hollow Water มีโครงการ Community holistic Circle Healing Programme ที่ใช้กับคดีความผิดทางเพศและในคดีความรุนแรงในครอบครัวของชุมชนพื้นเมือง Aboriginal People ซึ่งผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชนจะได้พบกับโทษของผู้กระทำผิดคือการกล่าวคำขอโทษผู้เสียหายและคนในชุมชน รวมถึงมีการลงนามในสัญญาในการปรับปรุงพฤติกรรมในอนาคต¹¹³

รัฐ Alberta มีโครงการการประชุมของชุมชน (Community Conferencing Programme) ที่เยาวชนผู้กระทำผิดจะไม่ถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมแต่จะมีบุคคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมช่วยไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทและมีทักษะการสื่อสารเป็นอย่างดีช่วยโน้มน้าวให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้แสดงความรู้สึกในสิ่งที่เกิดขึ้น หาข้อสรุปเพื่อชดเชยและเยียวยาผลจากการกระทำผิดนั้น และจะกำหนดโทษโดยการกล่าวคำขอโทษรวมถึงการลงนามในสัญญาที่กำหนดกิจกรรมต่างๆที่เป็นการช่วยเหลือชุมชนและผู้เสียหาย¹¹⁴ ซึ่งจะมีหลายฝ่ายเกี่ยวข้องกับโครงการประชุม ตั้งแต่ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ครอบครัว เจ้าหน้าที่ตำรวจ และองค์กรต่างๆในชุมชน ที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน¹¹⁵ นอกจากนี้ยังมีโครงการประนีประนอมข้อพิพาทระหว่าง

¹¹² จาก กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: จากทฤษฎีสู่ทางปฏิบัติในนานาชาติ (น. 27.), โดย ฉัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์, 2550, เอกสารจัดทำขึ้นเนื่องในโอกาสวาระครบรอบ 300 ปี ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอดินบะระ สหราชอาณาจักร

¹¹³ From *An International Review of Restorative Justice* (p.66), by David Miers, Crime Reduction Research Series Paper 10, (Home Office, February 2001).

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ องค์กรในชุมชนที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เช่น The Legal Aid Youth Office, The John Howard Society, The Victim Offender Mediation Society และ The Native Youth Justice Committee.

ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด (Victim Offender Mediation) โดย The Mediation and Restorative Justice Centre เป็นการประชุมเสวนาคดีการกระทำผิดเด็กและความรุนแรงในครอบครัวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 ซึ่งค่อนข้างใช้เวลาในการเตรียมการประชุม การประชุมมักจัดขึ้นมากกว่า 1 ครั้ง (5-7 ครั้งโดยเฉลี่ย) และความสามารถของผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการดำเนินโครงการ ในช่วงประชุมเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจและเสถียรผ่านการฝึกอบรม ด้าน Restorative Justice เป็นอย่างดี มีความพร้อมและประสบการณ์ ต้องเตรียมข้อมูลครบถ้วนต้อง สร้างความเชื่อมั่น ลดความกดดันและความหวาดกลัวแก่ทุกฝ่าย¹¹⁶ สำหรับงบประมาณการพัฒนา กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของรัฐ Alberta จะมี Alberta Community Restorative Justice (ACRJ) Grant Program ร่วมกับองค์กรต่างๆ เป็นแหล่งทุนให้การสนับสนุนโครงการต่างๆ ประมาณปีละ \$ 350,000¹¹⁷

รัฐ Yukon ใช้โครงการ Circle Sentencing เป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใน คดีที่เยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด เริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ.1992 ในเมือง Whitehorse โดย Yukon Territorial Court ในคดี Philip Moses¹¹⁸ ศาลมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้เป็นมาตรการทางเลือกกับทั้ง เด็กและผู้ใหญ่ซึ่งส่วนมากจะใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นคนพื้นเมือง¹¹⁹

ส่วนประเทศญี่ปุ่นมีการจัดตั้งศูนย์ประชุมกลุ่มครอบครัวสำหรับความผิดที่ผู้กระทำ เป็นเด็กและเยาวชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหาวัฒนธรรมขอโทษและให้อภัยดั้งเดิมที่ตัด ผู้เสียหายจากกระบวนการประชุมเชิงสมานฉันท์เพื่อหาข้อตกลงระงับข้อพิพาททางอาญา

โดยกระบวนการประชุมกลุ่มดังกล่าว เริ่มต้นจากการที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและ เยาวชนจะต้องยอมรับความผิด ผู้ประสานงานประชุมจะพบคู่กรณีแต่ละฝ่ายเพื่อยืนยันว่าทั้ง ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดต้องการที่จะเจรจาระงับข้อพิพาทและผลเสียหายที่เกิดจากการ

¹¹⁶ รากฐานปัญหาที่เกิดขึ้นกับคดีความรุนแรงในความครัว เช่น ความสัมพันธ์และการสื่อสารที่ไม่ ถูกต้องและไม่ปลอดภัย ดู “*Domestic Violence and Restorative Justice: Advancing The Dialogue*” (pp.1-8), by Alan Edwards and Jennifer Haslett (June 2003), 6th International; Conference on Restorative Justice, Retrieved 4 January 2014, available in <http://www.sfu.ca/cfrj/fulltext/haslett.pdf>.

¹¹⁷ From “*Grant Funding*”(p. 23). Aboriginal Justice Program and Initiatives, Alberta Justice and Attorney General, (October 2006).

¹¹⁸ R v Moses (1992), 71 CCC (3d) 347(Yukon Territorial Court)

¹¹⁹ ข้อมูลจาก The Royal Commission on Aboriginal Peoples 1996 ระบุว่าอัตราการเกิด อาชญากรรมในชุมชนพื้นเมืองสูงมากและมีจำนวนคนพื้นเมืองที่ต้องโทษจำคุกเพิ่มขึ้นทุกปี.

กระทำความผิดอาญา การประชุมจะเปิดให้ผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่ายเข้าร่วมด้วย เช่น ครู ผู้ร่วมงาน สมาชิกในครอบครัว ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด¹²⁰

การประชุมผู้เข้าร่วมประชุมจะร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการเยียวยาความเสียหาย เช่น ให้ผู้กระทำความผิดไปฝึกอบรม ทำงานบริการสาธารณะ รวมทั้งการชดเชยค่าสินไหมทดแทน การประชุมสามารถจัดขึ้นได้ก่อนการดำเนินคดีในชั้นศาลหรือระหว่างรอการลงโทษก็ได้ ผลของข้อตกลงเชิงสมานฉันท์จะถูกส่งไปยังศาลหรือศูนย์ควบคุมตัว (detention center) เพื่อที่จะใช้มาตรการที่กำหนดโดยข้อตกลงเชิงสมานฉันท์ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดต่อไป¹²¹

กล่าวได้ว่าการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในศาลเยาวชนในประเทศญี่ปุ่น การประชุมกลุ่มครอบครัวแบบไม่เป็นทางการ ตัวอย่างเขตจังหวัด Chiba มีกระบวนการประชุมกลุ่มดังกล่าวเริ่มต้นจากการที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจะต้องยอมรับความผิด ผู้ประสานงานประชุมจะพบคู่กรณีแต่ละฝ่ายเพื่อยืนยันว่าทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดต้องการที่จะเจรจาระงับข้อพิพาทและผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญา การประชุมจะเปิดให้ผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่ายเข้าร่วมด้วย เช่น ครู ผู้ร่วมงาน สมาชิกในครอบครัว ผู้เสียหาย และผู้กระทำความผิด โดยมีเทคนิคการดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการซึ่งสามารถทำได้ทันที และเป็นกระบวนการที่คำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายมากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้เข้ามาร่วมหาทางออกที่เหมาะสมกับผลที่เกิดจากการกระทำความผิด

จึงเห็นได้ว่ามาตรการการประชุมดังกล่าวได้สร้างสมดุลระหว่างสิทธิของผู้เสียหายและสิทธิของผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มากกว่ากระบวนการขอโทษและให้อภัยแบบเดิม

ส่วนประเทศนิวซีแลนด์นั้น ตามกฎหมายของนิวซีแลนด์ หากเป็นการกระทำความผิดที่เยาวชนกระทำความผิดและเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง จะได้รับการดำเนินการโดยอาศัยอำนาจของ Police Youth Aid แต่ถ้าเป็นการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงในระดับกลางหรือร้ายแรง เช่น ความผิดถือว่าการใช้กำลัง การชิงทรัพย์ วางเพลิง ความผิดฐานข่มขืน กระทำชำเรา หรือความผิดเกี่ยวกับเพศอื่นๆ ยกเว้นความผิดฐานฆ่าคน จะดำเนินการเป็นเอกเทศโดยอาศัยอำนาจตาม The Children and Young Persons and Their Families Act 1989 ทั้งนี้ มาตรการในการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวเพื่อทำให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนซึ่งได้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงได้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาและให้การสนับสนุนเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้เข้ามา

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Ibid.

ส่วนในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของตน และผลการประชุมกลุ่มครอบครัวนั้น จะก้าวล่วงไปถึงการนำเสนอเพื่อให้ศาลมีแนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนด้วย

The Children and Young Persons and Their Families Act 1989 มาตรา 5 และมาตรา 208 กำหนดหลักการและกระบวนการที่ศาลจะต้องพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับเยาวชนที่กระทำความผิดและการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ซึ่งใช้การประชุมกลุ่มครอบครัวเข้ามามีการคุ้มครองเด็กที่กระทำความผิดมิให้กระทำความผิดซ้ำ และเบี่ยงเบนไม่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้ศึกษาเห็นว่าในแต่ละประเทศต่างดำเนินกระบวนการภายใต้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มิได้มุ่งที่จะลงโทษเด็กหรือเยาวชนแต่ต้องการให้เยาวชนแก้ไขความผิดตลอดจนเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ต้องการให้เด็กหรือเยาวชนกลับคืนสู่สังคมโดยมาเป็นทรัพยากรที่ดีเพื่อพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งประเทศนิวซีแลนด์ได้สังเกตเห็นและนำมาปรับปรุงใช้ในกฎหมายของตนเป็นประเทศแรกเป็นต้นแบบให้ประเทศอื่นๆนำไปศึกษาเพื่อใช้ในประเทศของตนจะเห็นได้ว่าประเทศนิวซีแลนด์มีการกำหนดขั้นตอน รูปแบบวิธีการ คณะบุคคลที่เข้าร่วมมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งหน่วยงานต่างๆมีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ส่วนประเทศแคนาดาจะกำหนดหลักเกณฑ์ของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาไว้ จะมีความแตกต่างกันเรื่อง โปรแกรมของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาที่นำมาใช้ซึ่งแต่ละรัฐนั้นสามารถเลือกนำมาใช้ได้ตามความเหมาะสมแก่ประเภทคดี ส่วนประเทศญี่ปุ่นแม้ว่าจะไม่ได้้นำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้ในรูปแบบที่เป็นทางการ ด้วยวัฒนธรรมสังคมญี่ปุ่นเป็นประเพณีการขอโทษและการให้อภัยจึงทำให้คดีเล็กน้อยไม่ถูกดำเนินการทางกฎหมาย อีกทั้งพนักงานตำรวจมีส่วนสำคัญในการสอดส่องดูแลพื้นที่เขตชุมชนที่รับผิดชอบและมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนอย่างใกล้ชิดจึงทำให้คดีความผิดเล็กน้อยไม่เข้าสู่ศาล

4.4 เหตุผลและความจำเป็นของการกำหนดตัวบุคคลในรูปคณะกรรมการที่ร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไข พี่นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 52 ว่าเด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟู ในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุม ดูแล และบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยผลของกฎหมายประกอบกับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมจึงถูกกำหนดให้เป็นหน่วยงานที่ต้องนำเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยการนำเอามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้เพื่อหันเหคดีเด็กและเยาวชนโดยไม่ต้องเข้าสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งในการประชุมที่จัดขึ้นโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้นจะเป็นไปตาม มาตรา 87 ประกอบมาตรา 86 แห่ง พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

การดำเนินมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดและการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการอันเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กฎหมายบัญญัติให้มีผู้เข้าร่วมประชุมเป็นไปตามหลัก มาตรา 87 ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด หรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ ทั้งนี้ จะต้องจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ¹²² อันเป็นการร่วมกันจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดโดยบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งอยู่ในดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจ ในการกำหนดผู้เข้าร่วมจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนี้มีรูปแบบที่คำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับและเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเพราะมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่มีความเข้าใจถึงจิตใจที่ประสาบของเด็กหรือเยาวชน มีประเด็นที่น่าสนใจว่าหากผู้อำนวยการสถานพินิจไม่ได้เชิญผู้แทนชุมชนหรือ ผู้แทนชุมชนนั้นส่งตัวแทนซึ่งมิได้มีบทบาทหน้าที่โดยตรง

¹²² พระราชบัญญัติศาลเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและคดีครอบครัว พ.ศ. 2553.มาตรา 87.

เกี่ยวกับเยาวชน หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการที่เยาวชนกระทำความผิดเข้าร่วมในการจัดทำแผน จะทำให้แผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กเสียไปหรือไม่ หรือมีประสิทธิภาพอย่างไร ดังจะเห็นได้ว่าการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขเด็กหรือเยาวชนนั้น หากผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นเป็นการสมควร สามารถจัดให้ผู้แทนชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมได้มิได้เป็นบทบัญญัติที่เคร่งครัด ให้ผู้แทนชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเข้าร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขเด็กหรือเยาวชนเสมอไป แต่อย่างไรก็ตามหากคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดที่เด็กควรได้รับและประสิทธิผลในการปราบปรามปัญหาเกี่ยวกับการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของต่างประเทศมาใช้ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนมาใช้เพื่อหันเหคดีเด็กและเยาวชนบางกลุ่มออกจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กหรือเยาวชนนั้น การมีส่วนร่วมของครอบครัวอันเป็นพื้นฐานสำคัญของเด็กและเยาวชน และผู้นำชุมชนในสิ่งแวดล้อมที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ น่าจะสามารถยุติปัญหาอาชญากรรมในเด็กและเยาวชนได้ไม่ว่าจะเป็นการลดอัตราการเกิดปัญหาอาชญากรรม เปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดแก้ไขกลับตัวเป็นคนดีโดยไม่ต้องมีมลทินหรือตราบาปติดตัว เป็นการตัดโอกาสในการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนซ้ำต่อไปในอนาคต ประหยัดงบประมาณในการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน ส่งผลให้ปริมาณคดีเด็กและเยาวชนที่จะขึ้นสู่กระบวนการของศาลเยาวชนและครอบครัวลดน้อยลง อีกทั้งในการจัดทำแผนแก้ไขของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หากได้เข้าร่วมในการจัดทำแผนจะก่อให้เกิดผลป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดของเด็กในอนาคต หากพิจารณาแล้วล้วนแต่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กและสังคม อีกทั้งยังเป็นการบำบัดฟื้นฟูเด็กสำนึกในการกระทำและเป็นมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซึ่งต้องเข้าสู่กระบวนการอีกทางหนึ่ง แต่ทั้งนี้ก็ยังต้องคำนึงถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดนั้นควรมีส่วนในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูในการกำหนดแนวทางกำหนดรูปแบบของแผนเพื่อที่จะได้รับการเยียวยาที่เหมาะสมและในภาคสังคมควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนฟื้นฟูเพราะเมื่อเยาวชนพ้นจากแผนฟื้นฟูแล้วเยาวชนต้องกลับคืนสู่สังคมซึ่งภาคสังคมมีส่วนสำคัญที่ไม่ให้เยาวชนหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกอันเป็นการคืนคนดีสู่สังคม

การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนยังขาดบุคคลที่คุ้มครองสิทธิเด็กและอธิบายให้เด็กและเยาวชนเข้าใจถึงหลักการของกฎหมาย ทั้งนี้ ที่ปรึกษากฎหมาย ในการพิจารณาอาญาเด็กหรือเยาวชนจะมีนายความว่าความแก้ต่างคดีแทนไม่ได้แต่สามารถมีที่ปรึกษากฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทำนองเดียวกับทนายความได้ ทั้งนี้ เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการที่จะคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนให้มีที่ปรึกษากฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ตก

เป็นฝ่ายเสียเปรียบในรูปคดี แต่ประการหนึ่งที่มีความสำคัญในการเป็นที่ปรึกษากฎหมายนั้นก็คือ การเข้ามาแสวงหาข้อเท็จจริงตลอดจนสืบประวัติความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนผู้เป็นจำเลย เพื่อให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจตัดสินคดีให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่จำเลย ด้วยเหตุนี้ที่ปรึกษากฎหมายใน ศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชน ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมในการจัดทำแผนฟื้นฟูด้วย เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก และเยาวชนและอธิบายข้อกฎหมายให้เด็กและเยาวชนเข้าใจเพื่อเป็นการลดไม่ให้เกิดและเยาวชน กลับกระทำความผิดซ้ำอีก

ตามพระราชบัญญัติศาลเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและคดี ครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 87 ได้กำหนดให้อัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือไม่ได้ โดยทำเป็นหนังสือหากไม่เข้าร่วมก็ได้ แต่ในระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พ.ศ. 2554 ข้อ 6 กำหนดให้ผู้ประสานการประชุม เชิญผู้เข้าร่วมประชุม ดังต่อไปนี้

- (1) ฝ่ายเด็กหรือเยาวชน ได้แก่ เด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือ ผู้แทน องค์กรที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนร้องขอ
- (2) ฝ่ายผู้เสียหาย ได้แก่ ผู้เสียหาย บิดามารดา หรือผู้ปกครองผู้เสียหายในกรณี ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ และบุคคลซึ่งผู้เสียหายร้องขอ
- (3) นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์
- (4) พนักงานคุมประพฤติ
- (5) พนักงานอัยการ

หากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับ ผลกระทบจากการกระทำความผิด ด้วยก็ได้

การประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องเปิด โอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่ายมี ส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และการกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในแผนต้อง สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย ทั้งนี้แผนดังกล่าว ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชน” จะเห็นได้ว่าตามระเบียบดังกล่าวได้ กำหนดให้พนักงานอัยการต้องเข้าร่วมประจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าเกิดความ ลักลั่นของกฎหมาย และพระราชบัญญัติศาลเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและ คดีครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 87 มิได้คุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน รวมทั้งการจัดทำแผนให้เป็น ระเบียบเรียบร้อย ก่อให้เกิดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติที่ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน กล่าวคือในทาง

ปฏิบัติพนักงานอัยการจะมีหนังสือเวียนเพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟู ดังนั้น ในการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารของ สำนักงานอัยการจังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัวซึ่งกำหนดนโยบายบริหารงาน อันส่งผลให้เป็นการไม่ต่อเนื่องของนโยบายที่กำหนดให้เจ้าพนักงานอัยการปฏิบัติตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พ.ศ. 2554

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรกำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเพื่อให้พนักงานอัยการเป็นผู้นำที่จะดำเนินการประชุมจัดทำแผนไปตามกฎหมายและ คุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของกลุ่มความทั้งสองฝ่าย เพื่อให้เกิดการสมประโยชน์ทั้งสองฝ่าย โดย ฝ่ายผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายและเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดสำนึกผิดในการ กระทำและไม่คิดที่จะกระทำความผิดอีก

ดังนั้นเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนและประโยชน์แห่งความยุติธรรมจึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนมีประสิทธิภาพ และความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆที่ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เรื่องการกำหนดคณะผู้เข้าร่วมจัดทำแผนฟื้นฟูบำบัด เด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 87 โดยกำหนดให้ผู้แทนชุมชนที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่เกี่ยวข้องกับ เยาวชนเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นส่วนสำคัญเพราะผู้แทน ชุมชนมีความใกล้ชิดตัวเด็กและเยาวชนย่อมรู้จักตัวเด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นอย่างดี หากเข้าร่วมในการกำหนดแผนฟื้นฟูเด็กและอาจกำหนดให้ร่วมปฏิบัติตามแผนด้วยจะสามารถกำหนด รูปแบบแผนที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับตัวเด็กและเยาวชนและครอบครัวของเด็ก เพื่อที่จะทำให้ เด็กและเยาวชนสามารถจะกลับตัวเป็นคนดีได้อย่างแท้จริงและไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีกเมื่อ พ้นจากแผนบำบัดฟื้นฟูก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันหน้า ตลอดจนไกล่เกลี่ยลดความขัดแย้งที่ผู้เสียหาย มีต่อผู้กระทำความผิดได้ในระดับหนึ่งเพื่อต่อไปเมื่อเด็กพ้นจากการปฏิบัติตามแผนแล้วเด็กสามารถ กลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

การจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้นให้พนักงานอัยการมีอำนาจทำความเข้าใจ เห็นชอบด้วยแผนในขณะที่เข้าร่วมการจัดทำโดยไม่ต้องรอผู้อำนวยการสถานพินิจเสนอแผนแก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนต่อพนักงานอัยการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการ

กระทำ เพื่อขับเคลื่อนให้การจัดทำแผนฟื้นฟูมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ตามความเป็นจริงลดขั้นตอนการดำเนินงานและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมที่ใช้ในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ตลอดจนกำหนดนโยบายระเบียบข้อบังคับภายในองค์กรให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเด็กที่มุ่งเน้นป้องกันให้เด็กและเยาวชนห่างจากการกระทำความผิดหรือหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นควรแก้ไขบำบัดมากกว่าที่จะลงโทษ เพื่อให้เด็กไม่ต้องหวมนมากระทำความผิดซ้ำอีก อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับการประชุมจัดทำแผนฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกระบวนการที่หันเหเด็กออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยยังไม่เข้าสู่กระบวนการทางศาลซึ่งมีวัตถุประสงค์โดยคำนึงถึงประโยชน์และคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ตลอดจนเป็นการใกล้เคียงเพื่อความยุติธรรมต่อทุกฝ่าย จึงควรมีบุคคลดังต่อไปนี้เข้าร่วมในการจัดทำแผนตั้งแต่ต้นกระบวนการเพื่อความสอดคล้องต่อเนื่องของกระบวนการควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตพื้นที่ที่เยาวชนกระทำความผิด หรือท้องที่ที่เด็กมีภูมิลำเนาเข้าร่วมในการจัดทำแผนฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดซ้ำในเด็กหรือเยาวชนอื่น เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นบุคคลซึ่งตั้งต้นคดีหากมีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ต้องมีการสอบสวน จับกุม หากได้เข้าร่วมในแผนย่อมทำให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมกระทำความผิดของเด็กและควรให้มีที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมในการจัดทำแผนฟื้นฟูด้วย เพราะมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในการจัดทำแผนฟื้นฟูนั้นสามารถทำได้ทั้งก่อนชั้นศาลหรือชั้นพิจารณาของศาลแม้หลังศาลพิพากษาก็สามารถนำกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมาใช้ประกอบได้จึงควรมีการดำเนินการแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกันเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ซึ่งกระบวนการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้องที่ปรึกษาทางกฎหมายยังไม่ได้มีส่วนเข้าร่วมในการจัดทำแผนแต่ในกระบวนการพิจารณาของศาลต้องมีที่ปรึกษาทางกฎหมายเข้าร่วมเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ซึ่งในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูที่คำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนจะได้รับการบำบัดฟื้นฟูก็จำเป็นจะต้องมีบุคคลซึ่งคุ้มครองสิทธิและเป็นที่ยอมรับแนะนำของเด็กและเยาวชนตลอดจนอธิบายข้อกฎหมายสิทธิที่เด็กหรือเยาวชนจะได้รับหากปฏิบัติตามแผน หรือหากมิได้ปฏิบัติตามแผนจะมีการดำเนินการต่อไปอย่างไรทำให้เด็กและเยาวชนเข้าใจเพื่อเป็นการลดไม่ให้เกิดและเยาวชนกลับกระทำความผิดซ้ำอีก